

Mobilitats

Queer

Resum

La creació de ciutats més justes passa per reconèixer que l'experiència en l'espai públic no és neutra, sinó que està marcada per les opressions i els privilegis associats, per exemple, al gènere. La importància de les perspectives feministes i *queer* per entendre la societat es fa cada vegada més evident. No obstant això, en disciplines com l'urbanisme encara no s'ha aconseguit una comprensió completa de com la diversitat sexual afecta la mobilitat i, en conseqüència, l'accés a la ciutat i el benestar de les persones del col·lectiu LGBTIQ+. L'objectiu del projecte *Mobilitats Queer* és comprendre l'experiència de les persones no-binàries i les dones lesbianes, bisexuals, pansexuals i *queer* quan caminen o van en bicicleta pels carrers de Barcelona. Per entendre aquestes vivències, hem entrevistat 22 persones que s'identifiquen com a dissidents de gènere o com a dones cisgènere, transgènere o intersexuals.

Els resultats indiquen que les experiències en l'espai públic són complexes, ja que depenen del recorregut, de la familiaritat amb l'entorn, del moment del dia o de les persones acompanyants, com puguin ser infants o la parella. També, com se senten les dones *queer* i les persones no-binàries depèn de la combinació interseccional d'identitats, és a dir, de l'amalgama única de privilegis i opressions. Així, no es pot entendre l'experiència de caminar o anar amb bici des d'una sola identitat, com pugui ser el gènere, la sexualitat o l'etnicitat, sinó que els diferents eixos es relacionen i és quan es creuen que condicionen les experiències. Igualment, les persones participants despleguen una sèrie d'estratègies per visibilitzar o invisibilitzar les pròpies identitats dissidents i, així, assolir una sensació de benestar.

A continuació, es resumeixen les experiències de les dones *queer* i de les persones no-binàries quan caminen o van amb bicicleta i com s'instrumentalitzen aquestes estratègies de fer-se visible o invisible amb la finalitat de trobar benestar.

Camindar

Invisibilitat com a negació

“ ‘Malgrat que soc lesbiana, crec que soc molt llegida com a heterosexual, objecte de desig... , i, per tant, menys penalitzada que ella [la meva parella], que no segueix cap de les normes de la feminitat. Crec que una *butch* pot rebre per ser poc femenina. Jo puc rebre en el moment en què se’m llegeix com a heterosexual. Per tant, puc pillar d’això que em diguin barbaritats, com se li diria a una tia hetero.’

La majoria de participants comparteixen que, independentment de com s’identifiquin, se les percep com a dones i heterosexuals en l’espai públic. Així, l’experiència de les persones que tenen una expressió de gènere normativament femenina s’entrellaça estretament amb la sexualitat, erròniament assumida. Això fa que rebin misogínia com qualsevol dona heterosexual. Es podria pensar que les presentacions de gènere normativament femenines fan aquestes persones invisibles davant la LGTBIQ-fòbia. Però el fet d’assumir que són heterosexuals nega i invisibilitza la diversitat sexual. És a dir, tant les expressions de gènere que són normatives com aquelles que no ho són es penalitzen, ja sigui perquè encaixen en canons de gènere i sexualitat binaris i heteronormatius com perquè no ho fan.

Invisibilitat com a protecció

“ ‘Antes llevaba el cabello corto y me sentía mucho más segura porque muchas veces me confundían con chico. O cuando estoy así, con camisas anchas y pantalones anchos nadie me mira y es mucho más cómodo.’

“ ‘Jo no puc tenir *passing*, em vesteixi com em vesteixi. Jo crec que si em fiqués vestit i tal, dirien que és menys *punky* però és més *travola*. Normalment porto una estètica amb xandall i tal i ho porto com a armadura en realitat, no? Crec que si portés una estètica més tradicionalment femenina perdria aquesta protecció i ja he viscut l’experiència de què passa quan perds aquesta protecció.’

Sabent que l’expressió de gènere influeix en la visibilitat, hi ha participants que, en moments o recorreguts concrets, troben alleugeriment emprant expressions de gènere que no s’associen a una normativitat femenina. Així, n’hi ha que opten per passar desapercebudes i protegir-se de violències, com el masclisme i la transfòbia. En cap cas, però, la voluntat de ser invisible puntualment implica assumir la norma, ja que aquestes estratègies de cura poden servir per assegurar el benestar de les persones *queer* en situacions concretes.

Visibilitat com a atenció no desitjada

“ ‘He hecho ese tramo con personas que se identifican como mujer y con personas que se identifican como hombre. Cambia en que, claro, con un hombre estás ahí segura, nadie te mira, pasas desapercibida. Y cuando sales con una chica es distinto, o sea sí o sí, si ya sola me miran, me observan, con ella era aún más, como mucho más constante.

“ ‘Se convierte en un fetiche y yo creo que esto nos pasa a todas. En el momento en el que revelas que «sí, efectivamente me gustan las mujeres» es como «uau, posibilidad de trío desbloqueada». Uf, esto es constante.’

Hi ha participants que creuen que caminar de la mà amb la parella o mostrar afecte en públic crida l'atenció de forma no desitjada. Aquest escrutini públic causa malestar i sovint va acompanyat de la sexualització de les persones *queer*. A més, les dues participants citades creuen que aquesta situació es veu exacerbada per com es percep la seva ètnia. Aquest és un exemple de com una estructura de poder, fonamentada sobre el racisme i el colonialisme, intensifica les opressions d'una altra estructura de poder, el cisheteropatriarcat. Per fer front a aquest malestar algunes persones eviten mostrar-se afectuoses en públic, mentre que les que s'hi encaren sovint ho viuen amb una sensació d'alerta constant.

Visibilitat com a alleugeriment

“ ‘[Si em presentés d'una forma més normativament masculina] Em sentiria bastant pitjor en el moment de sentir disfòria, però seria el contrari: la gent em miraria menys, però no seria fidel a la meva identitat.’

“ ‘M'agrada creuar-me [amb altres persones *queer*], pots tenir jocs de mirades, pots parlar perfectament, hi ha una entesa ja molt més directe, no has de representar res sinó que ja ets, saps? Ja se't veu, ja es nota, hi ha una inclusió, hi ha una acceptabilitat que no has de justificar com en una altra zona. Llavors, clar, aquí dius: «Doncs m'ho estic passant bé...»’

Així com hi ha participants que opten per fer-se invisibles per trobar alleugeriment, d'altres prefereixen fer-se visibles. A diferència del que hem vist en l'apartat anterior, aquesta visibilitat no s'associa a una sensació d'incomoditat. En aquest sentit, la visibilitat queer també es concep com una experiència que aporta benestar. Aquestes estratègies de visibilitat i invisibilitat coexisteixen en una mateixa persona i decantar-se per una o altra pot dependre de l'espai o del moment del dia en què es troben.

Visibilitat com a reivindicació

Una de les participants va voler compartir com l'experiència d'un episodi d'abús sexual al carrer va transformar la seva relació amb l'espai i va fer que percebés la visibilitat com un acte polític. Ara sent benestar quan camina pel barri perquè va acompanyada d'amistats. Resignificar aquest desplaçament ha permès que se n'hagi reapropriat i pugui sentir-se còmoda sent visible. La visibilitat *queer* mitjançant expressions de gènere que emmirallen la identitat i la companyia constitueixen formes de cura i resistència quotidiana a la cisheteronorma.

“ ‘Al principi, no sentia res perquè t’arriba de sobte, et paralitges i no saps què fer. Llavors, al principi no volia passar per allà, però... a poc a poc m’he dit: «Tu et mereixes aquest espai, és tan teu com d’una altra.» O sigui, no pots parar ara. I a partir d’allà sí que va ser com un punt i a part de dir: «Això no tornarà a passar.» Perquè ara sé com em sento, ara sé que soc forta i que si torno a passar per aquest carrer, jo el puc trepitjar, saps? Crec que moltes persones *queer* hem viscut això, que ens odien i de l’odi ens han violat, ens han assetjat, ens han fet mil coses i ningú ha donat la veu. I a mi m’agradaria donar la meua veu perquè més gent la doni i sigui capaç de dir que som moltes i som capaces de parar això. *Vamos a ganar contra el odio.*’

Visibilitat per fer política

“ ‘Fuimos a caminar [con mi pareja] a la feria y había algunos chicos que me miraban mucho, que «Esa mujer está muy linda», o sea comentarios así. Pero yo estaba muy retirada de ella, obviamente no sabían que yo era la pareja. Cuando me acerqué ella me dijo «Dame un beso», como para que ellos vieran que éramos algo.’

“ ‘Jo al centre de Barcelona em sento molt tranquil·la. Pel que fa al fet de ser lesbiana i exposar-ho públicament, i més com ho visc jo, que és com una postura política: estàs qüestionant el mateix sistema patriarcal. Les mostres d’afecte també s’empren per rebatre suposicions d’heterosexualitat. Encara que aquestes pràctiques augmenten la visibilitat, no s’associen a sentir malestar.’

Per contra, fer-se un petó en públic o anar de la mà d’una parella que s’identifica amb el mateix gènere o és dissident de gènere sovint es descriu com una experiència feliç i alliberadora que va acompanyada d’una voluntat política per normalitzar la visibilitat de les parelles *queer*.

Pedalejar

Identitats que tornen invisibles i visibles

“ ‘Jo amb la bici vaig a tota hòstia i la gent no té gaire temps de reaccionar i dir: «Oh, una *travola* amb bici.»’

“ ‘Noto mucho en bici como que soy muy cuidadosa. No soy de las que les gusta pitar a la gente. Lo digo porque mi pareja es europea blanca, blanquísima, y las dos andamos en bici casi todo el tiempo, y es muy diferente cuando ella sí se atreve a sonar la campana. De pronto no es tan grave que, si soy blanca, me la atravesé a un carro. O tengo un par de amigos que me han dicho como blancos europeos que «No, a mí la policía jamás [me paró]» o literal que hubo uno que cruzó un semáforo en rojo y le dijeron: «Ten cuidado.» A mí ya me han puesto la cantidad [de multas] y así el sermón y como que disfrutan de pedirme documentos.’

Comparat a caminar, algunes participants creuen que anar amb bicicleta evita o alleugereix situacions de malestar. Així, pedalejar ofereix un cert benestar perquè permet escapar interaccions socials no desitjades. Tanmateix, anar amb bicicleta també accentua altres identitats no normatives. L'assetjament per part de la policia, els conductors o els vianants es descriu com una constant en l'experiència d'anar amb bici de les persones racialitzades com a no blanques. Això fa que hi hagi ciclistes que optin per extremar la precaució quan pedalegen.

Identitats que s'emmirallen

“ ‘A vegades quan vaig amb la bici vaig amb una actitud més desafiant. Llavors, d'alguna manera, performo una mica un rol més masculí, crec, anant amb la bici.’

“ ‘Jo adelanto als tios amb bici per putejar-los, ho reconec. O sigui, que no tinc pressa, no? I es piquen, fan adelantaments que et posen en risc, perquè envaeixen el carril contrari... És el que jo veig, el transport és un exemple súper clar del funcionament de la masculinitat.’

“ ‘Sé que la feminidad en los espacios de bicis siempre es que no tienes ni idea y eres una weá. Y aparte creo que juego con ello. O sea, hay como una relación, por ejemplo, [vistiéndome] con el rosa. En plan: quiero que me digas estupideces porque me cabrea que solo haya respeto por la masculinidad.’

Altres participants coincideixen que anar amb bici i ser visible requereix mostrar agressivitat. Per això, n'hi ha que adopten conductes més normativament masculines i reclamen l'espai mostrant seguretat en la posició corporal. D'altres responen a aquesta retòrica burlant-se o provocant la masculinitat performativa. Ambdues estratègies, ja sigui la paròdia o la ressignificació de les normes de gènere, desestabilitzen el binarisme de gènere i subverteixen la normativitat creant alternatives de gènere.

Les ciutats queer del futur

Les ciutats queer del futur

Finalment, hem preguntat a les persones entrevistades com voldrien que fos l'espai públic per sentir-s'hi millor. Les persones participants reclamen el dret a sentir benestar quan passegen per Barcelona. Volen ser visibles com a persones *queer* i que, paradoxalment, aquesta visibilitat passi inadvertida, que esdevingui quotidiana. Tot això ho projecten en un entorn de cures i tolerància ciutadana que fomenta el sentiment de comunitat.

“ ‘M’agradaria, per exemple, viatjar i saber que no he de mirar si algú s’agafa de la mà o no i saber que ho puc fer i ja està, saber que estic segura, que no passa res. Si vull tornar caminant des de l’entrenament a casa meva a la nit, perquè em ve de gust passejar, necessito poder fer-ho i no haver d’agafar la bici i anar el més ràpid possible.’

“ ‘[M’agradaria que l’espai públic fos] Més tranquil, menys agressiu, amb menys judicis, que cadascú anés a la seva. A mi m’és igual si tu portes pèl a la cama, pèl al cap, si portes un vestit i t’identifiques com a home, si t’identifiques com a dona, [vull] que tothom sigui en aquest sentit com soc jo, que és igual.’

“ ‘Tinc companyes que segueixen caminant amb por, saps? És que com [podem] aconseguir que això deixi de passar? Llavors, no ho sé, m’agradaria que fos un lloc on la gent parlés més, saps? És un espai tan anònim... que a vegades està bé, però a vegades també és molt deshumanitzat.’

“ ‘Per mi la mobilitat *queer* té a veure molt amb el transfeminisme, trencar el capacitisme... Les ciutats han de canviar i per mi tot això és queer, no? Quan contemplem la diversitat d’usos de les persones que hi haurà. Jo crec que és la nostra manera de compartir-nos, de com circulo, de quin ritme li vull posar en certs moments, quins conflictes vull resoldre, des de quina mirada, *la forma de pedalejar, el ritmo, y no quiere decir que tenga que haber uno. Para mí, la expresión que yo creo es la forma que tengo de compartir este espacio e intento transmitirlo y aprender.*

Un projecte de:

Grup d’Estudis de Mobilitat, Transport i Territori, Universitat Autònoma de Barcelona
Active Travel Academy, University of Westminster

Amb el suport de:

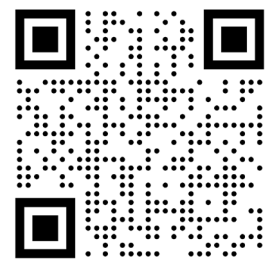
ACATHI, BiciHub i Ca la Dona

Correcció del text:

Aina Fullana Lull

Finançat per:

Queering Active Travel, Active Travel Academy, University of Westminster

ACCÈS A LA WEB

UNIVERSITY OF
WESTMINSTER

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

**ACTIVE
TRAVEL
ACADEMY**

M. GEMOTT
Grup d’Estudis de Mobilitat
Transport i Territori